

POSTANOWIENIE

18 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 18 lutego 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa H.W. i G.W.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 5 kwietnia 2023 r., I ACa 1503/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz H.W. i G.W.
po 2700 zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami
ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia
doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 kwietnia 2023 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, na skutek apelacji pozwanego, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z Legnicy z 6 maja 2022 r. w ten sposób, że oddalił powództwo w części dotyczącej zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie oraz uwzględnił zarzut zatrzymania podniesiony przez pozwanego, a w pozostałym zakresie oddalił apelację.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w części. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przywołał liczne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz powołał się na konieczność dokonania wykładni licznych przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Ponadto w uzasadnieniu skargi kasacyjnej pozwany wskazał na nieważność postępowania ze względu na rozpoznanie apelacji w składzie jednego sędziego (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli m.in. o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy nie dostrzega w niniejszej sprawie nieważności postępowania, która to przesłanka powinna być uwzględniana z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Wbrew stanowisku skarżącego nie ma podstaw do uznania, że nieważnością skutkowało rozpoznanie sprawy przez Sąd Apelacyjny w składzie jednoosobowym. Nie można bowiem uznawać, że stan sprzeczności składu sądu z przepisami prawa występuje, gdy ów skład był wprost wyznaczany przez odpowiedni, obowiązujący przepis, tj. art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: „ustawa covidowa”). Przepis ten nie został derogowany w wyniku zakwestionowania przez uprawniony organ jego zgodności z przepisami wyższego rzędu. Sąd orzekający w niniejszej sprawie był więc związany normą procesową i ustrojową, która wyznaczała skład jednoosobowy dla sądów drugiej instancji.

Na tle art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że kolegalność składu orzekającego, będąca ugruntowaną zasadą w postępowaniach odwoławczych, zapewnia wyższy standard kontroli odwoławczej. Nie oznacza to jednak jeszcze, że odstępstwo od zasady kolegalności jest równoznaczne z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji (zob. postanowienia SN: z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22; z 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22; z 11 lipca 2023 r., I CSK 4959/22, i z 28 lipca 2023 r., I CSK 4249/22).

Sądowi Najwyższemu znane jest stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r. (zasada prawna), III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104), w której uznano, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Niezależnie od wątpliwości związanych z tą uchwałą (zob. np. uzasadnienie postanowienia SN z 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22) należy wskazać, że Sąd Najwyższy w powiększonym składzie zastrzegł, iż przyjęta wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Oznacza to, że wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej do 26 kwietnia 2023 r. włącznie nie może stanowić samoistnej podstawy stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c.

Każde ze sformułowanych przez skarżącego licznych zagadnień prawnych znalazło już rozstrzygnięcie w bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym tzw. kredytów frankowych. Sąd Najwyższy nie dostrzega przy tym potrzeby odnoszenia się do każdego z nich, ustosunkuje się zaś do kwestii, które należy uznać za kluczowe z perspektywy niniejszej sprawy.

Po pierwsze, zgodnie z art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Konsumencki charakter umowy oraz abuzywność zawartych w niej postanowień ocenia się na

chwile jej zawarcia. Z umowy zaś wynika, że kredyt został zaciągnięty na finansowanie budowy domu jednorodzinnego. Nie można zatem uznać, że czynność prawna była bezpośrednio związana z działalnością gospodarczą lub zawodową. Zarejestrowanie pod adresem nieruchomości, na której zakup zaciągnięty został kredyt, działalności gospodarczej i wykorzystywanie nieruchomości do celów prowadzenia działalności gospodarczej miało charakter następczy i nie ma znaczenia dla uznania powodów za konsumentów (zob. wyroki SN z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50, i z 14 czerwca 2023 r., II CSKP 254/22, oraz postanowienie SN z 20 grudnia 2023 r., I CSK 2646/23).

Po drugie, w orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalony jest pogląd, zgodnie z którym postanowienia uprawniające bank do jednostronnego określania kursu waluty wiążącego drugą stronę umowy kredytu, są nietransparentne, ponieważ pozostawiają pole do arbitralnego działania banku, a równocześnie obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W konsekwencji, jeżeli zostały one zamieszczone w umowie zawartej z konsumentem, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych i nie wiążą konsumenta (zob. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, OSNC 2024, nr 12, poz. 118, i tam przywołane orzecznictwo).

Po trzecie, zgodnie z punktem pierwszym wskazanej uchwały, w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

Po czwarte, w punkcie drugim przywoływanej wyżej uchwały z 25 kwietnia 2024 r. Sąd Najwyższy przyjął, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Po piąte, odnosząc się do problemu konsekwencji wejścia w życie tzw. ustawy antyspreadowej i umożliwienia spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, wskazać należy, iż samo wejście w życie wskazanej ustawy, którą dodano ustęp 3 do art. 69 Prawa bankowego, nie wpłynęło na ocenę abuzywności postanowień umów kredytu zawartych wcześniej oraz konsekwencji prawnych wynikających z tej oceny (zob. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18. OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, i z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22). Stworzyło jedynie podstawy do zmiany postanowień umowy co do sposobu waloryzacji na przyszłość niespłaconych jeszcze rat kredytu. Oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się natomiast według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następczo (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2).

Po szóste, nawiązując do podnoszonego przez skarżącego zagadnienia prawnego dotyczącego formułowania żądania „ustalenia nieważności umowy”, wskazać należy, że powołanie się na potrzebę dokonania wykładni musi być powiązane z zarzutem kasacyjnym, który miałby szansę zostać uznany za zasadny przez Sąd Najwyższy. Sformułowany w tym kontekście zarzut naruszenia art. 130^{1a} § 1 k.p.c. jest oczywiście bezzasadny, gdyż nie odnosi się do orzeczenia sądu drugiej instancji, przeciwko któremu skierowana jest skarga kasacyjna. Zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. został natomiast podniesiony wyłącznie w kontekście przyznania powodowi interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy, a nie uwzględnienia nieprawidłowo sformułowanego roszczenia.

W niniejszej sprawie Sąd Najwyższy nie dostrzega potrzeby dokonania wykładni wskazywanych przez skarżącego przepisów. Do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga się bowiem wykazania, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni (zob. postanowienie SN z 21 listopada 2023 r., I CSK 4931/22). Podnoszone przez skarżącego kwestie zostały już w orzecznictwie Sądu Najwyższego omówione w sposób wyczerpujący.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3 i 4 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Suma zwrotu została rozdzielona na powodów w częściach równych (zob. uchwałę SN z 16 listopada 2023 r., III CZP 54/23, OSNC 2024, nr 6, poz. 57).

(E.M.)

[a.ł]